

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő s kiadó tulajdonosnál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny felvételük s pontosan és jutányosan közöltek.

Teljes számú példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (kinevezések. Dunatiszai csatorna, gr. Széchenyi Istvánról; legújabb mizalmánk; szepesmegyei közgyűlés; leverő hírek Szepességből az ottani bekövetkező éhenhalásról; a honi mezőgazdaság barátihoz. budapesti napló.)

Amerika (Oregon fölötti vidék, Texas bekebelezése körül nézetek.)

Spanyolország (carlistai jelenetek; pápi tized visszaállítás iránti lépések.)

Portugália (a krónikaút szült; portugáli hajózás tágítása; tolvajkodás a képviselők közt.)

Anglia (pénzügyi ügyek ir. kath. collegiumra; több rendbeli törv. javaslatok; belföldi s gyarmati czukorügy 'sat.)

Franciaország (pénzügyi indítvány 's erre vonatkozó kamarai viták; képviselők hivatal-vállalását szorító javaslat.)

Schwéiz (a szövetség jelen állapota.)

Norvégia (storthing-megnyitási ünnepély 's a király bevétele.)

Külföldi elegy.

Ertesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Öcs. 's ap. kir. fels. gr. Keglevich János grófot legmagasb megelégtelése nyilatkozatára mellett ennek bars-megyei főispánsága iránt e' megye kormányától fölhordani 's barsi főispán b. Majthényi László eddigi főispán-helyettesét kinevezni kegy. méltóztatott.

Pestmegyének f. hó 10kén kezdett 's most is folyamatban levő gyűléséről legközelebb.

Duna-tiszai csatorna.

II.

Legközelebbi cikkemben vázoló csettellel odavetve körülbelül e' következőkre iparkodtam vonni az általam annyira tisztelt olvasóközönség figyelmét:

Hogy a' jó fogamat mestersége legfőképp és általán véve — legfőképp és általán véve mondom, mert hiszen Fortuna negédje nem egy kivételt képez — idő, értelem és pénztehetség ezélszerű egybeahasításán alapszik;

Hogy mi magyarok sem időben, sem gyakorlati értelemben, sem pénzben, nemcsak nem bővelkedünk, de szinte a' fagypontra állunk;

Hogy a' tennivalók egy tengere habzik előttünk, és pedig annyi szirt, zátony, szélvész, dagály és apály közt, mint tán sehoh egyebütt;

Hogy az, ki balra fordul, éppen azon idő alatt jobbra nem fordulhat, azaz: ki ezt teszi, nem teheti azt; vagy világosabban mondva: ki például egész nap tollakat metsz, annak nem marad ideje drámákat írni; vagy például ki napestig káposztát öntöz, az bajjal fog egyszersmind bársonyt készíthetni;

És hogy mind ezekhez képest:

Hat. i. nem akarjuk kimeríteni politikai energiánkat nagy phrasissal, fenyegető dörgésekkel, éles szidalmakkal, vagy Jeremias-féle lamentokkal;

'S ha továbbá, azért még kétségbe 's innen tökéletes apathiába nem esünk — vagy a' búss magyar sas, vagy a' semmivel nem gondoló magyar cosmopolita szerepét játszva — mert nem megy tüstént és könnyen minden ínyünk szerint;

De e' helyett nemzetünk javát és előmenetelét tekintve, addig is elérni kívánunk annyit, a' mennyit égi csillagzatok 's emberi körülmények elérni engednek, míg szerencsésb nemzedékek idővel tán sikeresebben munkálhatnak;

Hogy ez esetben 's az előadottakhoz képest — igen ezt állítam vagy volt szándékom állítani utólsó alkalommal — időt, értelmet, pénzt, mennyire csak lehet, egyegy célra 's pedig olyasra szükség egybeponosítunk lehető legczélszerűbbleg, melly legsürgetőbb 's leginkább életbe vágó!

A' jó gazda legalább így cselekszik, ha sikert kíván aratni. — Tehetsége minél parányibb, szükségét vizont minél számosabak, 's ezek kielégítése ellen minél több a' gát, annál erősebben ója magát minden szétágzó kapkodástul; de e' helyett, mennyire csak lehet, minden idejét, minden értelmét 's minden pénztehetségét annak kiállítására pontosítja össze 's teszi mozgásba lehetőleg czélszerűn, mi legfontosab. 'S valljon országos gazdálkodás mi egyéb, mint nagyban az, mi az egyedi gazdálkodás kicsiben?

Ez alkalommal ezekhez még azt akarom ra-

gasztani, hogy valamint a' esekély tehetségű gazda, ki sokat és súlyost szándokol kiállítani, mennyire csak lehet, szór mentiben fog dolgozóhoz, 's mindent távolít, mindent kerül, mi visszahatást vagy ingerültséget okozhatna ellene, 's ekkép inkább — ha így lehetne mondani — a' második, sőt harmadik lépéssel kezdi munkáját, mint elsővel, ha ezzel megakadhatna: úgy tesz böles nemzet is, mellynek tehetsége ki nem fejlett, szükségét számosab, körülményei szövevényesek, 's mellynek hű fia a' helyett, hogy magoknak fejkenként húsági kis oltárakat vágnának rakni, vagy a' hazát véletlenül fejös tehémmel confundálnák, siker után sovárganak.

És most, miután a' jó fogamat mestersége fővonalait nemcsak általán véve, de sajátlagos körülményinkhez is alkalmazva, azt hiszem, elég érthetőleg előadtam, legalább azok számára, kik érteni akarnak és tudnak is, hadd térjek elvégre a' duna-tiszai csatornára.

Szinte látom, miképesudálkodik nem egy olvasóm "a' magas politikai sphaerákban kalandozó speciesből," hogy ennyi és illy pedant előzvény után, mellyre most valami különösen fellengőst vélt általam rakandónak, úgy szólván minden átmenet nélkül, egyszerre azon csatornára esem le, melly legelsőben is nem az én eszmém, 's ehézképest szinte csuda — mert hiszen nem az én eszmém*) — hogy még is pártolólóg szólalok fel mellette, 's aztán melly csatorna, miután a' fiatal óriás előleg részint vasutakat, részint a' nagy tengerekkel egybekötő vonalokat és sokféle egyebet karolt fel magasztos lelkületében, bizony annyira divatkünti és "obsolet" — elavult — valami lón, mi hézképest valóban nem igen látszik, legalább a' mostan divatozó nemzet-fel-emelési logika szerint olyasnak, mi akkor volna úgy szólván a' legelső teendő köze sorozandó, mikor mint én tevém, az állítatik, hogy minden disponibilis erőt, melly idő, értelem 's pénztehetség által tételeztetik fel, egyegy legsürgetőbb cél-célérésre kötelezzék egybeponosítani.

Ez azonban csak úgy látszik, és én nem általom ezennel teljes meggyőződésem szerint kimondani, hogy mindent mindenben véve, mint ma állnak Magyarország fölött az égi csillagzatok és a' földi körülmények — miután annyaktul nem legildomosabban estünk el, és sokkal szűkebb körök közé bilinesztük magunkat, mint a' millyenekben valánk azelőtt, miről azonban más alkalomkor — hogy mind ezeket kellő figyelembe véve, a' tervezett duna-tiszai csatorna-vállalat végképi kitalálása, 's ha technikai és finansialis tekintetben létesíthetőnek mutatkozik, a' mint remélni minden okunk van, annak minél előbbi életbe léptetése és olly ügy, melly fölött alig áll nagyobb pártolástást és sürgetőbb éisőséget érdemlő bármí egyéb.

"Saevire in propria viscera" ez volt eddigelé legégbekiáltóbb bününk! Ezt senki nem tagadhatja. — Erkölesi értelemben van ez véve igaz; de azért gondolkozó emberben — miután szellemi anyagival és vizont olly szorosban egybefügg — még is mintegy iránytűl 's némileg utmutatóul szolgálhat, hogy addig is, míg tán erkölesileg fognánk valamí gyakorlatilag czélhozvetetőben egy testté 's egy lélekke egybeforhatni, mit adjon az Egek ura, addig is legalább anyagi tekintetben volna napi rendszer, 's azt hiszem mindenek előtt napi rendszer, viscera nostra nemcsak kimélni, de azokat még

*) A' Mátás-Szobri eszmétől kezdve a' védegyeletig és a' saját megadóztatási pisztoly-elsütésig, sokan azt hiszik, hogy én, valamint ezen képzelmekek csupán irigységből nem pártolám, miután nem volnék nemzójuk: úgy éppen ez okul semminek nem volnék barátja, mi koponyámban nem foganszott. E' kopott fegyver-féle vádnak — de hiszen illyesekhez szokunk nyulni, ha élésebb nines — helytelenségét váltig be tudom bizonyítani; mert vajmi sokban veszek hű és örömes részt, minek nem én valék indítója, midőn más részül teljeséggel nem tartom magamat kötelestnek — és ezért senkinek nines joga engem elítélni — ha minden tárogatónak síjja után, mellynek nótája nines nyem szerint, járni vagy éppen tánczolni nines hajlamom.

egy kissé ápolni is, 's a' helyett hogy mindenek előtt transatlanticus ideákkal ülnék a' magas paripára, inkább nemcsak trans- de cis-danubianus és cis-tibiscanus 's efféle egybeköttetéseket tennénk foglalkodásunk fő tárgyul szerényen de gyakorlatilag.

Ámde e' kérdésben is, mint szinte sok másban, mi bizony csak úgy vagyunk, mint azon bizonyos esilagasz, ki midőn — már nem igen emlékezem — az égi szüzet vagy az égi bakot vizsgálná a' magasokban, nem vevé észre az orra előtt tátongó kátyut, 's belé bukék. Így álmodunk mi — 's bár valósulna ez álom is sok egyébbel minélelőbb, én nem ellenzem, sőt szívbul ohajtom — tengeri közlekedésekrül, független magyar kereskedésrül sat. sat. — ej be pompás, ej be költői! — míg azalatt in visceribus nostris nemcsak nem ritkán, de felette sokszor olly minden circulatit megakasztó göresöktül, 's mi több: még "budapesti" azaz, igazi gyomor- és szív-göresöktül is annyira szenvedünk, mikép aztán néha legdicőbb transatlanticus, nemzet-függetlenségi 's efféle szerfelett gyakorlati speculatióink közt, csak a' budapesti határbul, nem de még e' két testvér 'poros sáros' város körébül is csak ügygyel bajjal 's egyedül némi nagyobb jelentőségű magyar kitételek elszavalásával vagyunk kibontakozni képesek. Mi, midőn éppen nem pompás de felette prosai, kulesul szolgálhat honunk más tájaira, ha már az általunk annyira bálványozott (?) honnak szívközepe is illy abderitai hátramaradások közt szolgál a' világnak torzképül.

És aztán kérde: valljon ez egészséges állapot-e? 'S valljon az illyest úgy lehetne-e legezélszerűbben 's legszaporábban gyógyítani, ha mindenek előtt legtöbb sőt minden tehetség kiviteli közlekedések életbe léptetésére pontosíthatnák össze, mielőtt ben a' honban lehetne mozogni? Hiszen, én legalább úgy tanultam, vagy jobban mondva, mert e' kettő közt igen nagy a' különbség, mit kívált a' pesti Hirlap figyelmébe ajánlok különösen, a' tanulhat úgy dígeráltam: hogy nemzeti test jó és tartós haszonnal csak akkor erogálhat, mikor már hizni kezd. Ámde hizhatik-e, esedezem alázatalt, nemzeti test — ha csak dagadt pófát vagy puffadt hast nem akarunk tartani hizott állapotnak — míg 'in visceribus suis' olly felette nyavalyás állapotban teng és pang, mint a' millyben szerencsétlen olly számos még szerencsétlenebb gyógyász kezébe sülyedt honunk sínylik, mellynek részei igaz néha bőségstül duzzadoznak, midőn azonban némi más részei vizont nem ritkán éhhalállal küzdenek.

Nagyon ohajtanám, mert azt mondják, és igen el akarom hinni, hogy nemzeti nyavalyákrul nem könnyű igen közlelül 's úgy szólván azoknak itélni, kik "ben a' nyavalya közt" laknak, ha valami kül statusférin — például Brougham, O'Connell, Guizot, Livingston (?) vagy bárki más, nem bánom, választatnék meg valami congregatióban — kegyes volna minket felkeresni. Vagy ha még ennél is többet lehetne kívánnom, ha az elhunyt nagy utilitarius Bentham Jeremias,*) kire sokan olly vak bizodalommal szeretnek mint törökök Mahometre provócalgatni, szíveskednék koporsóját elhagyva, minket ha csak rövid időre is látogatásával megtisztelni. Nem kétlem, sőt bizonyos vagyok, egyhangulag mind azt mondanák, ha t. i. előleg és kellőleg let-

*) A' magyar nyelv szerkezete sokban sokkal logikaibb, mint más europai nyelveké. Így például jobb sorban áll: huszonegy mint 'éimundjwanjig'; vagy: egy és fél mint 'halber juvi'; mert a' hozzáadandó vagy hozzá jött, későbbi 's ekkép hátrább való. Így továbbá logikaibb: Petrenczei János mint 'Johann von Petrenczei'; mert Petrenczei úgy szólván készen jó a' világra, midőn a' János csak később kereszteltetik vagy kenetik rá. — Mind e' mellett azonban még is vannak nevek, mellyek úgy egybeforrtak, 's mellyekhez úgy annyira hozzá szokott már a' fül, miszerint ezeket csak szerföltől kellemetlen benyomással lehet bukfcenzetelni a' magyar gépezet szerint. Így például Scott sat. Walter, Smith Ádám, Da Vinci Leonard, Angelo Mihál sat. igen szálkás. Mihez képest, én legalább, és hanc veniam petimusque damusque vicissim sat. illy esetekben kivételt teszek.

tek vala minden extra és intra muros féle bajainkbonyodalmaink- és viszonyos félreértésinkről informálva:

„Csináljatok utakat, drága Magyarok, mikép legalább saját körötökben mozoghassatok, 's ne legyetek olly sokszor saját magatoknál de facto rabok, és aztán várjatok, míg rátok nézve majd tán kedvezőbben fúj a szél, 's Ti is egy kissé jobban meg fogjátok tanulni a politikai hajózás mesterségét.” — Mire sok magyar aztán, nem kétlem, azt jegyeznék meg: Ejnye!

És valljon miért nem mondjuk mi is és mindnyájan és mindenek előtt ezt? Hiszen hasznos volna, tőlünk kitélnék, visszahatást nem szülne, külakadály nélkül és tüstént életbe léphetne sat. sat. Megsugom, miért?

Mert nem elég fellengős, nem kecsegteti elégségé a képzelet tehetségét, 's nem ringat édes transatlanticus álmakba.

Mert nem nyújt kedvező alkalmat magas tátosra ülni, 's arrul mennydörögve gyanúsítani kormányt, és lealacsonyítani minden véletlenül magasabban álló isteni gyártványt.

Mert sem oppositio, sem újhuzás nem kívántatik hozzá, 's ekkép milly mulatsága lehetne belőle a bohózatok 's drasticus ülések után néha olly erősen szomjazó karzatoknak.

Mert nincs akadály ellene, 's ekkép senkire másra 's kivált az ellenfélre nem lehetne fogni, ha nem lenne semmi belőle.

Mert olly egyszerű, olly igen közel fekszik hozzánk; az emberek pedig, ha különös vigyázattal nincsenek magukra, rendszerint szövevények közt és távolban keresik a valót, mint deákok a liget sűrűbb és másik részén az érettebb szilvát. Mikép aztán jobbadán úgy is járnak, mint a spanyol grandék jártak a tojás felállításánál, melyet Columb legott lábra tón.

Mert a 'fama' az egész nem igen vinné az ország határain túl. Ez pedig, kivált most egy darab óta, főszempont, minthogy nem egy honi gyógyász — a' nemzeti hízelgők sorából, kikerül legelső alkalomkor többet — helyez abba sokkal nagyobb súlyt: mihez képest egészségesnek látszassék a' haza, 's ezért dicsértessék is, habár beteg, mintsem hogy egészséges legyen az, habár korholhatik is.

Mert nem lehet sokat szónoklani mellette, 's az egészet feeseéssel, ülésekkel és protocollumokkal absolválni; de tett, veríték és állhatatosság kell hozzá. 'S

Mert — Isten boesássa meg büneinket — mert valóban sokszor nem tudjuk, mit csinálunk, 's hiúság és elbizottság olly veszedelmes két testvér bálvány, mellynek bilincseiből csak kivételként tud menekedni, különben annyi jeles tulajdonokkal pezsgő, de erejét eddigelé legalább teljes mértékben 's a' civilisatio csataterén használni soha nem tudta vérünk sat. sat.

Miket egybevonván, igénytelen tanácsom ehez képest most abban központosul:

Simplificáljuk dolgainkat, 's ne raboljunk el — e' be szeretnék ez alkalommal egy általam egyébiránt igen tisztelt középponti rövid kis táblabírónak valamit sugni füleibe — hoszszas és minduntalani szónoklatok által, kivált ha bennök úgy sincs sok, drága honunkul az olly annyira drága időt, minthogy az 'idő' annyira nem tágítható mint a 'tűdő', 's ekkép amazzal csak fillérezni lehet.

Neveljük ismeretinket, ámde észtehetségünket, mennyire csak lehet — a' jogászságot ide nem értve — egy egy specialításra pontosítsuk össze, nehogy 'ex omnibus aliquid et ex toto nihil' legyen jövőben is — a' rabulisticát természet szerint kivéve — a' magyar közönségnek legfőbb tudományi kincse.

Gazdálkodjunk pénzünkkel. Ne szaladjunk minden nyul után. A' férfias abnegationak is megvannak kéjei sat. sat.

Addig is azonban, míg ismeretinket egy egy specialításra állítva terjeszteni, 's pénztehetségünket nevelni fognók, fordítsuk azon idő- értelem- és pénztehetségünket, mellyel ma — mart. 6. 1845 — bírnok, mindenek előtt 's mennyire lehet,

Honi belközlekedésink elrendezésére, mellyek közt legelső helyet érdemel a' szóban levő "duna-tiszai csatorna," ha t. i. nem létezik annak kivihetősége ellen áthághatlan technikai vagy finansialis akadály, quod erit demonstrandum.

Belközlekedés ellen csak provinciális szellem lehet gát, minthogy jó közlekedést, legalább tudtomra, egy kedvel beduin mint quaker, gazdag mint koldus, puscista mint török, oligarcha mint socialista, zsarnok mint republicanus, kis gyerek mint vén aszszony, postakocsis mint tyukász; 's e' szerint ez olly ügy, melly mint sok egyéb, nem igen szolgál okul, egymás hajainkba kapnunk.

Legelső helyet pedig az érintett csatorna, hogy többet ne mondjak, e' két okbul érdemel:

Mert egész felső Magyarországot és Erdélyt hozná összeköttetésbe a' hon szívével, mellynek emelése olly főszempont, és így szinte az egész hazai testtel.

Mert a' honnak olly vidékét emelné varázsvesszőileg, melly leginkább megőrzé magyar jellemét:

És ám mutassanak egymás illy vonalt? — Ha igaz, hogy szabad belközlekedés a' nemzeti, vagy inkább a' polgári egészségnek és jólétnek legelső kelléke; és ha igaz, 's efféle nem vala egyedül czifrasággként hímezve az illető nyelvekre, hogy nemzetiség emelése olly kötelesség, melly előtt minden érdekek viszszavonulnia kell!!!

És azért alázattal kikérem 's elvárom, méltóztassanak mutatni Magyarország határai közt ennel érdekeseb vonalt.

Vízcsatorna elsőségeiről ez alkalommal szólni nem kívánok, mert igen is megszű vezetne; annyit azonban még is el kell mondanom, hogy vasut általján véve csak azon két végpontot gazdagítja, mellyet egybefűggeszt, míglen czélszerű vízcsatorna után, mellynek partján e' fölött mindig keletkezik út, mind azon középpontok is hízni szoktak, mellyeken az keresztül vág. Keblemet pedig semmi nem tágitná annyira, mint ha mind azon jó magyar képek, mellyek Duna-Tisza közt láthatók, egy új életet árasztó derék vízcsatorna mellett, legnagyobb kéjjel éldelhetnék százszerre javított vidékük minden előnyeit. — És akkor, ha majd Tokajból is, Maros-Ujvárról is látnék érkezni Pestre hajót, és Szolnokra és Szegedre hajón indulván, kies kertek és csinos házak közt vinne át az út, hol a' magyarságnak van legeredetibb böleseje, melly azonban ma jobbadán homokban és sárban fekszik: akkor biz egy kicsivel megint könnyűne rajtam az agyag sulya!

Tapogassuk ki tehát a' dolgot — a' mint erről már több lap szolt, 's én ennél fogva többé nem szólok — minél előbb. Az előleges kitapogatási költség 50,000 pengő forintra rug. Jó rugás, igaz, de ki tapogat, az annak idején, mikor hasznosnak fog mutatkozni a' tapogatás eredménye, mi valószínű — — — élvezni is fogja a' munka tán aranyos, de minden esetre arányos részét.

„Álljatok tehát elé drága Volontairek, Ti kik nemes tüztől hevülve, nem tudjátok többé a' jelent túrni 's annál kevesebbé bevarni Magyarország minden oldalú kifejlését. 'S ám süssétek el a' pisztolyt, a' mentül több forint árut! Felolvassuk, hirdetjük, 's nyomtatjuk e' hős tettet mindenütt, ne kételkedjétek; és ha senki más — mi azonban nem hihető — elkialtom én babér-koszoruzott fejetek fölött, ha benne megszabadnék is, a' lehangosb 'éljen'-t. — És addig is

Ne felejtsetek, hogy valamit háboruban egy a' politika küzdelmei közt is, sokkal hasznosb és sokkal méltóbb szerepet játszik a' maga helyét jól álló köz vitéz, mint a' kontár vezér! Pest, mart. 6. 1845.

Gr. Széchenyi István.

Legújabb mozgalmaink. Ha nyíltan kikeltünk a' B. P. Híradó ellen azért, mivel anyagi kényelem iránti vonzalmanál fogva nem átalott olyasmit czélszerű- hasznos sőt üdvösnek állítani, mi körülményink közt minden mélyebbre látó magyar elölthetetlen nem roszalunk a' P. Híradó abbéli kettős törekvését is, mihez képest egyrészt a' Híradó captiosus kérdései által magát bekelepeztetni hagyván minden módon megmutatni ügykezett, hogy a' Híradó kétkedései legnagyobb részben alaptalanok, 's hogy a' védegyelet által csakugyan megközelíthetők mindazon czélok, mellyek létesítését a' B. P. Híradó első jelentőségű teendőink közé sorozá; más részt meg olly színezetnek törekvék a' védegyeletre ruházni, melly színezetnek távol tartása ha egyebeknél ajánlatos, ezen esetre vonatkozólag elkerülhetlenül szükséges.

A' Híradó T. L. urat ügyesen be tudta hálózni,

's ámbár a' mondott lap el nem mulasztá lehetőleg gyakran emlékezetbe hozni, miként neki védegyeleti vitájok folytában ügyvéddel van dolga — a' figyelmes olvasó még is könnyen észreveheté, hogy az ügyvédi forgékonyaság 's a' bekerítés ezerféle aprócska fogásai a' Híradó mellett tán még nagyobb mértékben szemlélhetők mint T. L. ur részéről. Szükség ezen körülményt ez alkalommal itt érintenünk részint azért, mivel T. L. ollyakat is monda védő cikkeiben, mik a' kérdésben forgó egyelet iránt inkább gerjeszthetnek idegenkedést mint részvétet; — részint pedig azon oknál fogva, hogy némileg ez alkalommal is kitéssék, miként sem hivatalos kötelezettség, sem a' vele páros meggyőződés nem képesek ollykor tiszta fényben mutatni föl valamely ügyet, a' melly ügynek tisztába hozatala pedig szerfölött kívánatos lehet, sőt tárgyunkra alkalmazva igen igen kívánatos is. Szívesen méltányoljuk mi T. L. ur ügyekezettét, 's hogy védegyelet körül kifejtett nézeteinek még is azon fontosságot nem tulajdonítjuk, mellyet talán barátainak nem kis részben azokban látni vél, ezt koránsem a' B. P. Híradó utolsó nyilatkozata nyomán tesszük, mert tapasztalásból tudjuk, miként még abból hogy az ellen meggyőzetettnek magát el nem ismeri, annak győzhetlen erősléte épen nem következik. Véleményünk szerint T. L. ur maga sem egészen ment azon nézetektől, mik a' Híradó lépteit — védegyelet körüli csatapatáji közben — hatázzák 's vezérlék, vagy is más szavakkal: ő is inkább anyagi jólét hatalmas emeltyűjét látja a' védegyeletben, mint azon morális gyógyszert, melly a' zsibbadásnak indult nemzet-testben fölkeltse a' szunnyadó erőket 's nem köztvetlenül — mit különösen megjegyeztetni kérik — fog ipart 's anyagi jólétet teremteni, hanem — ha megáldja isten a' jók és lelkesek törekvéseit — elkészíthetend bennünket arra, hogy kitűrés és nélkülözés által edzetten kifejlesszük azon munkálkodási képességet, melly a' mostani korban egyedül jogosít föl a' jólétől nyújtott kényelmek kellő arányban élvezésére, 's a' melly kitartó munkaképesség czélhoz vivő nyilatkozványai hazánkban napról napra ritkábban láthatók.

Sokan kicsinyelhetik azon kört, mellyet itt a' védegyelet közvetlen hatására kijelölünk; azonban ha jól meggondoljuk a' mondott irányban működés szükségét, más felől meg el nem felejtjük ama legyőzhetlen akadályokat, mikkel az egyeletnek szembe szállni 's mérköznie kellene, mihelyt a' kimutattuk határvonalokat túllépéni: — alkalmasint meg fogják engedni — sőt tán bensőleg már eddig is megismerék — miszerint ha nem akarjuk, hogy a' védegyelet eszméje hovahamarább azon sereg új eszmékhez számíttassék, mellyek csak azért látszatnak koronként közöttünk elhíttetve lenni, hogy időt ne engedjenek nyomasztó szükségink orvoslásának tetteles megkezdésére — tehát ha ezt nem akarjuk, akkor azon kell lennünk, hogy az illetők földadásuk mibélté iránt minél előbb tisztába jöjjenek 's így fölleljék cselekvőségök valódi mezejét.

Maga a' P. Híradó szerkesztője is eltér — a' föladat minőségét, 's az egyesülés végezeljät illetőleg T. L. ur nézeteitől, 's nem azért örvend a' védegyeletnek, mintha ez a' hazai ipar parlagmezéjét csakhamar virágzóvá 's gyümölcsözővé fogná átvárársolni, hanem örömet jelenti az iránt, miszerint az egyesülési jog hatalmasan készül fényes diadalt állni az előítéletek nagy seregén. Vannak igen is előítéletek e' hazában, miknek gyérrítését 's végmegszüntetését várhatni a' védegyelet által, azonban ez előítéletek koránsem ott keresendők, hol azokat a' P. Híradó belátása föllelhetőknek hiszi, i. alkotványunk ós szerkezetében, hanem keresendők azon társadalmi viszonyokban, mik ránk nézve ép azért olly nyomasztók, mivel nem a' százados institutiók követelése szerint hanem azok természetével homlokegyenest ellenkezőleg fejlettek ki. Nem helyes elhárítjuk ennél fogva a' Híradó abbéli törekvését, mihez képest a' védegyeletet minden módon erőködők kapcsolatba hozni az ápolására bizott idétlen gyermekesével, azon nagy reményű szülöttel, melly a' centralisatio név alatt tömérdek vajadás után I. J. közremunkálásával a' talakulásunk cím alatt elvégre még is világra jött. Szokása volta a' P. Híradóknak bennünket mindannyiszor lehetőleg röviden elutasítani, valahányszor a' rejtélyes természetű centralisatio iránt kétkedésünket vagy roszalásunkat nyilvánítottuk; mi meg voltunk ugyan győződve, hogy az illetén elutasítás magokat a' Híradó olvasóit sem fog-

ja kielégíteni, s hogy ezek szintugy mint mi magyar-
rázatot s fölvilágosítást ohajtanának inkább, mint
Pythiatól jött oraculumként hangzó de legkisebb bi-
zonyító erővel sem bíró néhány sornyi választ, mely-
nek más alapja nem volt, mint épen azon állítások,
miknek támogatására elmondaték; de mivel szün-
telenül hallottuk emlegettetni a Hírlap emberei ál-
tal, miszerint a centralisatio ellen azok részről e-
melteték szó, kik azt nem is ismériek — más részben
meg magunk is nyíltan megvallottuk, miként a P.
Hírlap centralisatio körüli tanfejtégetései hie-
roglyphiként homályosak: tanácsosnak véltük bevárni
az időt, mikor többé nem kellene attól tartanunk, hogy
a centralisatio illetőleg tudatlanság fog szemünk-
re vetetni, nem kellene pedig azon oknál fogva, mi-
vel akkor többé nem leend szükség saját ismeretünk
s fölfogásunk nyomán járulni a kérdés megbirálásá-
hoz, hanem ítéletet mondhatunk fölötte azon tanítás
segédelmével, melyet magától a P. Hírlaptul nyer-
hetni szerencsések valánk. És ezen idő elkövetke-
zék! I. J. Átalakulásunk czím alatt négy rendbeli
értekezésben előadja „röviden — a Hírlap — egész
politikáját, egész rendszerét” — mi meglevén így
kiált föl: Ez a zászló, melynek kitűzését jónak
szükségesnek találtuk.

Mi mondatik el ezen négy cikkben, s minő
alapossággal, külön tárgyalni szándékunk; itten te-
hát csak annyit jelentünk ki, miszerint — noha leg-
nagyobb figyelemmel olvastuk át értekezéseit, még
sem valánk képesek kapcsolatba hozni egymással a
védegyeletet s a P. H. centralisatióját; — de úgy
hiszszük, így vannak ezzel mások is, stán — a Hir-
lapban mondatott után — másként nem is lehetnek.
A centralisatio = egység elvére alapított politikai s
közigazgatási nemzetélet — a Hírlap szerint — az
alkotmányos szabadságnak mind alakja, mind bizto-
sítóka, mind in ultima analysi lényege is a parla-
mentaris kormányban áll; — „a parlamentaris
kormány nem egyéb mint felelős ministerium” —
„a ministeri felelősségnek pedig mulhatlan föltétele,
hogy a ministeriumnak szabad keze legyen a kormá-
nyzásban.”

Kérdjük a türelmes olvasót: lehet é itt legé-
lénkebb képzelődéssel is összefüggésbe tenni a hir-
lapi centralisatiót s a védegyeletet? — illyesminek
lehetőségét alig hiszszük, ha csak valaki a dolognak
nevetségessé szint nem akar kölcsönözni, mikor az-
tánakként is lehetne okoskodni: „Mi a védegyelet-
nek kimondhatatlan örömdünk, s elkövetkező rop-
pant politikai hatását lelünkben már előre látjuk;
megdönti ez a régi constitutiót s új alapra fogja
helyezni Magyarország alkotmányos életét: ugyanis
az egyesülés eszméje óriási erővel s villámsebese-
n fogja áthatni a kebleket, s meghozza nem sokára
azt, miután hasztalanul epedett mindeddig annyi sok
kebel. „Egység” leszen mindenben jelszavunk, s
ezen jelszavú végértelmezése „egységre alapított pol-
it. s közigazgatási nemzetélet” — csak ugy való-
suland, ha minmagunk választandjuk azokat, kik-
nek kezébe kívánjuk lerakni a kormányzási eszkö-
zöket, egyszersmind pedig kormányzóinknak sza-
bad független állást biztosítunk mind fölül mind
alólul. Amde illyesmihez alkotmányos uton nem fog-
hatunk, mert itt korlátozva lennénk mind alólul mind
fölülül; szükség tehát olyt tért keresnünk, mely-
lyen sem az örökös tartományokkal viszonyok, sem
az elavult alkotmány nyugzó bilincsei magasztos tö-
rekvésinkben gátot nem vethetnek, egy szóval lép-
jünk a socialis térre; határtalan bizalom hozzon itt
össze bennünket; válasszunk magunk s ügyeink-
nek kormányzókat, ruházzuk föl őket minden ki-
gondolható hatalommal, s ne kössünk ki magunk
részéről egyebet, mint hogy tartozzanak felelni
mindenkor, ha erre fölszólítatnak.” — Mind ez meg-
történhetik, s csak az egyesületektől függ, mint
nevezek az organiszmus külön ágait s kezelőit; —
jelen esetben tehát v e d e g y l e t annyit tenne mint
s t a t u s v a g y á l l o m á n y, még pedig oly
á l l o m á n y, hol a n e p f ő l s é g (soveraineté
du peuple) tehát az alattvalók uralkodása (nemde
gyönyörű tisztasága a fogalmaknak?) van kimond-
va; felelős ministerium a központi igazgatóság s
így tovább. Ezen jelentéssel vajjon elfogadható vol-
na é a P. Hírlap örövendése, midőn az egyesülési
jog természetéből indulva ki kapcsolatba hozza ez a
védegyeletet a centralisatióval? amde alig hiszszük
hogy centralisatióját illyes kísérletnek kívánna te-
kintetni a mondott lap, kísérletnek, mely azonki-
vül hogy már magában hordja a siker lehetlensé-

gét; ezen fölül pedig a védegyelet alapítói s ügyei-
nek intézői nyíltan és határozottan kijelenték, mi-
szerint ők socialis téren működésük folytában gon-
dosan kerüldik a polit. irányu törekvésnek még
árnyékát is, miből természetesen következik, hogy
a védegyelet értelmese része nemcsak szívesen nem
hallhatja, hanem még rosszalni is kénytelen azok el-
hamarkodott nyilatkozatit, kik — meglehet őszinte
ragaszkodásból de csakugyan hibás taktikával — az
egyesületet mindenkép politikai czélokra haszná-
landó eszközül akarnak tekintetni.

Látványos ezekből, miszerint a P. Hírlap cen-
tralisatiója s a védegyelet csakugyan két különbö-
ző dolog, s pedig annyira, hogy csak s z á n d é k o s
szembunyás mellett képzelhető a kettőnek azo-
nosíttatása. Centralisatio és védegyelet különböző
két dolog hatásukat tekintve is, mert amaz tisztán
politikai kísérlet; ennek politikával semmi köze;
miből ismét következik, miszerint — mint már egy iz-
ben érintve volt — oly lapnak, millyen az új P. Hir-
lap (melly t. i. még tisztán ki sem fejté: mit akar és
miként?) először is azon okokat kellene előre bo-
csátania, melyek őt e vagy ama tárgy iránti sym-
pathiára bírják, s aztán nyitnia tért rokon nézetei
nyilvánítására. Csak illy eljárás után remélhető,
hogy mind a közönség tudhassa, milly elveket pár-
tol és segít elő; mind a magát pártorganumul tekin-
tő lap ismérje az elveket, melyeket kiválólag kép-
viselnie szükséges; különben megtörténhetik, hogy
ez utóbbi oly uton hígye kielégíthetni olvasó köre
kivánságait, mely ut — tekintve az olvasók gond-
kodásmódját s meggyőződését — a helyett hogy
közelebb vinné egymáshoz a feleket, azokat hova
tovább egymástól eltávolítja.

Szepesmegye törvényhirdető közgyűlése.

Lőcsén febr. 8-án: Szepesmegye febr. 3-án kezdé
el közgyűlését az új törvények kihirdetésével. A
koronaöröknek üdvözölő levelek fognak iratni. A
mult november 10-dik napja előtt evang. lelkipásztor
előtt kötött vegyes házasságokat, bár illy eset köz-
tudomásra e megyében nem fordult elő, a szolgál-
bírák össze fogják írni. Ugy a közmunkákkal tar-
tozó egyedek összeírására is minden járásban egy-
egy táblabíró küldetett ki, kik aztán a másodalispán
elnöklete alatt össze fognak ülni, s a törvény-alk-
almazást tárgyzó rendszert kidolgozni. — Azon
indítvány, hogy ő felsége megkérezzék, miszerint
be nem várva a három év lefolyását, mihelyest a be-
nem végzett országgyűlési tárgyalás kormányható-
sággal tárgyalva s bevégezve lesznek, országgyű-
lést hirdetni s annak elibe a kormány részéről már
kész törvényjavaslatokat terjeszteni méltóztassék,
élénk pártolásra talált ugyan, de többséget még
sem nyert. Gyűlés második napján fölolvastatt első
alispánunknak a megye állapotjáról szokott évfor-
dulatos jelentése, mely szerint a mult 1844. évben
járványos nyavalya és marhadög sehol sem, de lúz
és jégeső sok és tetemes volt; 40 rab közül 31 el-
bocsátott, de a börtönök tetemes javítást kíván-
nak; — az utak és hidak építtetése j ö v e n d ő b e n
a z u j t ö r v é n y szerint rendeztetendő; — a köz-
pénztárak jó rendben vannak és az adónak nemcsak
ez évi járandósága hanem a régi hátramaradások
lerovására is 3111 ft. lefizettetett; — a községek
magtárai mindazáltal főkép azért, mivel az élet sok
helyütt az idén meg nem ért, és így magra nem alk-
almas, különös ellátást igényelnek, mely egy kü-
lön választmánynak tárgya lévén, annak jelentéseig
függesztetett föl.

Következett a z o n választmány tudósítása,
mely az országgyűlési költségek fődőzéseül meg-
kivántató segedelem-kivetésre volt megbízva s az
egész terjedelmében helybenhagyott, azon pontra
nézve is, mely a szomolnoki kincstári bányászati
tisztkelet évi fizetéseiktől megrovandóknak ítélte,
ámbar ezek az 1796. és 1807-ki országgyűlési ha-
tározatokra hivatkozólag, egy k. k. leirat által az
1832-ki segedelemről felmentettek, mert a választ-
mány úgy találta, hogy az 1840 és 1844. törvé-
nyekben ama régiebb határozatokra hivatkozás töb-
bé nem történvén, hanem a fölosztás egyenesen a
megyékre bízván, a segedelem már most hely-
lye nem lehet. A segedelem jövő május első nap-
jáig mindenki által be lesz fizetendő, a nemesi pénz-
tárnoknak meghagyatván, hogy mihelyest elég
pénz gyűl be, a kamatok meggazdálkodása tekin-
tetéből a nemesi pénztár tartozólagos adósságait egy-
enként lefizetni iparkodjék. — A marhaus ára
febr. 9-d. napjától fogva 10 v. krajczárra emeltetett,

ellenben a nyers szalonná 24 a szárazé pedig 27
krajczárra csökkentetett. — Elővetetett ezután az
illető választmánynak a nemesi pénztár-megvizs-
gálásról szóló jelentése, melyből kitűnt a sok évi
beszedetlen hátramaradás roppant tömege; ezek
közül a még beszedethetőknek per általi beszedé-
tése az ügyészi hivatalnak meghagyatott, mások
pedig mint beszedethetlenség kitérítettek s ezek
közül némely olyan tételek is, melyeket az ille-
tő, részint már kihalt, részint már hivatalban nem
levő tisztviselők rendetlen eljárása miatt többé ki-
vánt világosságra hozni nem lehetett. Az ország-
gyűlési követek számadását vizsgáló választmány
jelentése iránt semmi észrevétel nem fordult elő. —

Az előfogatokról nyugtatványokat vizsgáló
választmány jelentése szerint, az efféle nyugtatvá-
nyok száma 1844. évben csak 2513-ra rugott, ho-
lott mult időkben néha 6000-nél is többre ment. A
közös irányu egyesületekről tudósítást kívánó ismé-
retes k. intézvény következtében a szolgabírák je-
lentést fognak tenni a járásaikban netalan keletke-
zett illetén egyesületekről. Fiók-védegyelet nálunk
még nincs, de igenis vannak itt már néhány tagjai
a pesti védegyeletnek. — A magurai járásban uralko-
dó inség iránt kiküldött választmány terjedelmes
jelentése következtében több rendbeli fölszólítások
fognak kiküldetni mind a kormányhatóságokhoz,
mind magányos uradalmakhoz; a legnagyobb inség-
ben sanyaló egyedek összeírására egy táblabíró
küldetett ki, egyszersmind a községi magtárak
állapotját megvizsgálendő, melyek több helység-
ben a mult 1844. évben az által jöttek tönkre, hogy
a termés éretlen maradván, a parasztok képtele-
nek, a tavaszkor kölcsönvett élelet a magtárnak
visszatéríteni. B. Palocsay nedeczi uradalma ezer p.
ftot ajánlott önjobbágyainak fölsegéllésére. — Fő-
ispán ő méltósága Schönviszner Mihály ügyvéd ur-
at táblabírónak nevezte ki, ki e szerint itt legel-
ső, kire az új törvény jótékonyága árasztott. Ez
alkalommal a KK. és RR. a megye fő orvost Fort-
mayer József urat ő méltóságának ajánlották hason-
ló kineveztetés végett. — A szomolnoki kerületi
bányatörvényszék előtt bizonyos bányabirtokos el-
len annak tulajdon kérelmére esőd nyitattván meg,
az ellen a megye az 1840. 22. t. cz. 1. 2. és 3. sza-
kasza értelmében jegyzőkönyvíveg ovást tett, azon
okból, mivel a esődületi perekbeni bíráskodás a
bányatörvényszékeket soha sem, de mindig csak a
megyei törvényszékeket vagy városi tanácsokat il-
leti. — Közli Fabriczy Sámuel.

Épen e perczben kaptuk t. Szepesmegye másod-
alispánjátul e szomorú hívat. tudósítást: tek. Szerkesztő
ur! Levert szívvel s aggodó tekintettel a kétes jövendő-
be teljesítem kötelességemet, midőn Kegyetel tudósítom
hogy az mi Arvában oly rémitó alakban előtűnt, megyénk-
ben is bekövetkezett; — tegnap tartott kisgyűlésünkön
azon szomorító hivatalos jelentést vettük, hogy Galli-
cia határához eső magurai járás csupán egyik kerületé-
ben hazánk legkopárabb s leghevesebb vidékén 13 hely-
ségben 532 család, a legutóbbi aratás silányasága és
munka nem léte miatt, az inség és nyomornak oly fokára
jutott, hogy ha rögtön segítséggel nem látatik el, éhha-
lálnak vagyon kitéve; nevelte ijedsűnkét még más szol-
gabíráink azon szóbeli előadásuk, hogy igazgatásuk alá
bizott kerületeikben az éhség nyomai szinte több helység-
ben mutatkoznak és hogy számos család nem tekintve a
jelen évszakot, s annak zordonságát, kivándorlani ké-
szül, sőt már utnak is indult. Illy körülményekben rö-
gtön orvoslásról gondoskodni az egybogyult RRdek leg-
szentebb földadatuk és szoros kötelességüknek tartották,
s többféle czélszerű intézkedések, s nem csak adak-
ozások történtek; de a bajt egészen elhárítani, vagy
csak tetemesen enyhíteni, annak nagyságát tekintve, egy
megye hatalmában nem állván, nem maradt egyéb hátra,
miut közös honunk nagylelkű fiait felszólítani, hogy bő-
ségének közepette több ezer hű és szorgalmas honpol-
gárt éhségtől mentsenek meg. Ennek folytán ő felségé-
nek s a nm. Helyt. tanácsnak szomorú körülményinket
fölfedeztük s minden törvényhatóságot megkértünk,
hogy feleharáti szeretettel nyujtsanak segédelmet. —
De még egy mód van hátra, melytől sokat reménylek és
azon ismert hazafui lelkeség s keresztényi buzgóság
mellyel hírlapjaink tisztelt szerkesztőji minden ügyet fel-
karolni s fáradszónal elmozdítani képesek, mely az
emberiség szenvedéseinek könnyítésére irányozva va-
gyon. És ezért bátor vagyok jelen soraimmal egész ille-
delemmel megkérni s éhséggel küzdő megyei embertár-
saink nevében felszólítani, hogy olvasó közönségét nyo-
masztó körülményinkről értesíteni s nagybecsű lapjában
segedelemgyűjtésre tért és alkalmat nyitni méltóztassék;
nem kétem, sőt meg vagyok győződve, hogy oly mér-
tékben, mint a szegény árvák sorsa, megyeheli szegé-
nyink insége is szánakozásra s részvételre számos ember-
barátot gerjeszteni fog stb. Lőcsén martz. 8-án 1845.
aláz. szolg. Görgy Arnold Szepesmegye másodalispánja.
— Míhezképezt nemesek lapjaink olvasóit, hanem minden
emberbarátot a legzűvesebb bizodalomból kérve szólít-

juk fel szépesít szükölködő honfitelnek segítésére, mely végett szerkesztőségünk minden pénzbeli adakozást elfogadai, lapjaiba iktatni s rendeltetési helyére minél előbb eljuttatni édesörömet ajánlunk.

A honi mezőgazdaság barátaihoz,
tanítóknak alkalmas férfiak kiképzése s utaztatása iránt, a középponti gazdaképező intézet előkészítésül!
Vires unitae agunt.

Kétségbe vonni nem lehet, hogy a rokonszeny, melyet a M. Gazd. Egyesületnek a mezőgazdaság érdekében lefolyt országgyűlésünkhez intézett „Emlék irat” országzerterebresztett, szintolly őszinte, mint általános vala. — De hasonló volt a közsajnákozás is, melyet az „Emlék iratban” foglalt tervek, indítványok és kérelmek nem teljesülte mind azoknál okozott, kik földművelői helyzetünk s viszonyaink fontosságát felfogni s azt megítélni is képesek, milly jótékony, korszerű s pótolhatlan hatást gyakorlandott hazánk mezőgazdasági felvirágzására azon aránylag csekély pénz, mit az Egyesület mind saját belső elrendezésére, mind egy középponti gazdaképező intézet s példánygazdaság felállítására s fenntartására oly takarékosan számítvá kért. — Igen számosan vannak azonban, mind a kisgazdák, mind a nagy birtokosok közt, valamint a gazdatisztek osztályában is, kik mindenek előtt egy országos gazdaképező intézet s egy jól rendezett példánygazdaság alkotását sürgetik, mely összekötve egy külön osztályal falusi földművesek számára, a hazának, a majoros és telkes gazdától kezdve, egész a legnagyobb uradalmak kezelőjeig s tulajdonosáig lehető legteljesebben kiképzett gazdákat szolgáltatson. — Ertesülve van a t. közönség, hogy az Egyesület törekvését ezen üdvös cél valóítására a törvényhozási sikertelenség nem szüntette meg, s azon buzgóságról, mely ez intézetet eddig vezérelte, s az összeköttetésekéről, melyekbe azt oly számos rendbeli tagjai a nemzet minden osztályival s hatóságival hozzák, következtetve, bátran feltehetni, hogy állhatatos törekvése által az Egyesület korábban fog gazdaképező intézetet eszközölni, mint ezt tán mindnyájan reményeltük. — Illy intézetnek alapját azonban minden oldalról kiművelt s előkészített vezetők és oktatók képezik, kiket még akkor is, ha külföldiek behivatását nyelvünk s nemzetiségünk nem gátolná, nálunk sem hiányzó alkalmas magyar férfiakból nevelni legmegtűnyosb s legezlszerűbb volna. Illy vezetők és oktatók kiképzésének pedig az intézet felállítását okvetlenül meg kell előznie, s e pillanatban kétség kívül ez volna a Gazdasági Egyesület legsürgetőbb feladása.

Köztudomásra van azonban ezen Egyesület korlátozott vagyoni állapotja, s köztudomásra a sokszerű áldozat is, melyet számos év óta költséges népiratok olcsó terjesztése által, az ismértek és közműveltség gyarapítására a szeretett hazának hoz. S illy körülmények közt az oly üdvös célokra törekvő közintézetnek karjai alá nyulva gyámolítására sietni, minden honfinak hazafiai szent kötelessége; mely végre több ügybarát Pesten oly tökéletes szerzésére szövetkezett, mely legalább is négy egyed kiképzésére elegendő legyen, mire egyelőre 6000 pengő forintnyi somma tervezetik. E tökéletes fődözésre legkönyvebb s legbiztosb módnak tartjuk ollyalírási ívek nyitattatását, melyeken az ügybarátok magokat három évre kötelezik, évenként legalább egy 10 p.ftos részlet - befizetésre.

Oly számgazdálkodás aláírások, melyek a vállalat sikerülését reményltek, mind az aláírt részletek begyűjtése, mind a kiképezendő egyedek megválasztása, mind végre azon utasítások s intézkedések összeállítása, melyek a kiképezendőkre nézve szükességek, a Gazdasági Egyesület gondjaira bízatik, az aláíró ügybarátok számára mindazáltal fentartván, hogy mind azon tanácskozáskorban, melyek e tárgy miatt tartatni fognak, részvétre hívasanak meg. — Ezzel tehát a fenforgó ügy minden baráti és pártfogóji, törvényhatóságok és közönségek, magányosak úgy, mint testületek, a közös cél érdekében szives tisztelettel kéretnek, hogy e jótékony vállalat-hoz minél számosabban és tehetségeikhez mérve minél több részlettel járulván, annak életbe léptetését a dolog sürgetőségéhez képest minél előbb elősegíteni s eszközölni méltóztassanak. — Alírási ívek nem küldetnek szét az országba; ennek más vállalatoknál sem mutatkozott eddig jelentékes sikere. Ki hazafiai indulata sugallatának engedni kész, s a fenforgó ügy fontosságát elismeri, ahoz személyes felszólítás nélkül is járulni fog. E tárgyat érdeklő nyilatkozások és ajánlatok alulírtához, mint az első vállalkozók és bizottjához intézendők, ki is kimondhatlan boldognak érzeni magát, időnkint a nagy közönséget a szokottnál és reményletnél tán ez uttal bővebben nyilvánuló pártoltatásról és eredményről értesíteni. Pesten, martius 1jén 1845. Török János, mint a M. Gazd. Egyesület titoknok.

Magyar gyáralapító részvénytársaság. Az alapszabályok értelmében jövő vasárnap azaz martius 16kán délutáni 5 órakor a ns megye terében közgyűlés tartatik, melynek fő tárgyai egy kormányzó tag megválasztása, s a hivatalos kijelentések leendnek. Ez uttal a t. ez. részvényes tagok figyelmébe hozatik, hogy a 100 ezer p.ft. eredeti alaptőkének első befizetési határideje f. hó 15eig terjed. Kuthy Lajos egyesületi jegyző.

Budapesti napló. (Martz. 13kán.) Igen mulató történet kering: Egy tisztes öre s ur meg nem hivat-

ván a védegyeleti bába, e mellőztetést a magyar nyelv nem tudásának tulajdonítá; emélfogva magát meghozandó elkölte a nyelvet minél előbb sajátjává tenni; e célra neje azt tanácslá, hogy menjen cserébe falura; a cseré megtörtént; azonban a vén tanuló e napokban megtérvén, mennyire elesdálkozott, midőn kedves nejét már nem a régi de igen jó reményi állapotban találta! A józsefvárosban szintilly regényszerű töredéket játszott egy pár bizonyos fiatal ember t. i. jó ideig élt egy némberről közelebb viszonyban, kit bár áldozatokkal is magától tartott ki; utólag a némberről házasságot sürget s köles-nős egyezkedés után a fiatal haza ir segedelmért, segély helyett azonban a nő sógora érkezék meg s kisélt hogy a mátká maig is előfőrtől szükötk el, a nő az elhatározó pillanatban borotvával készült véget vetni életének; azonban a rokonoknak sükerült ő magokkal elvinni, kikől mindazáltal az ut felől ismét visszaszükötk. — Sok vidéki atyánkfia még mai napig sem vetkezék ki azon véleményből, miszerint Pest Németországban van; ha ki kértelkedik, szóljon a sokadalomra gyűlönögő vidékiekkel, s az együgyű pór azt fogja felelni: uram, nem tudom én ez ország nyelvét; elvonván a földszaki helyzettől egy kis igazság csakugyan van a dologban, mert ha e városi nép nagyobb gyülekezeteit látogatjuk, azokban jobban vendégként találjuk a magyar szöveget, s ilyenkor néhai ámulatunkból a magyarság terjedése felől sajnosan ébredünk. — Mi fővárosiakul épen nem mondhatnók, hogy minden gabona s egyéb élelem-olesóság mellett is ősö életben részesülünk, azonban tapasztalásból mondhatjuk, hogy vidéki látogatóinknak csakugyan még savanyubb osztalék jut minden egyes alkalomkor, mert e városi nép nagy lélektani tapintattal az idegent mindig megkülönbözteti, s minden árjegyzéket kétszeresen ró fel; azért ajánlható minden jövevénynek kissé több ovatosság a kültekezésében, mert itt valamennyi árus kiesiben nagyban erszöny-zsarnok a legnagyobb vendéglőküül egész a színházi esmegeárusig. Bizony-ságra annyiból sines szükötkünk, mert már tudunkra számtalan okult a maga kárán. — Szánutunk bucsuzni kezd! De hidunk vagy gőzhajói közlekedésünk, ha így tart, még husvétkor sem lesz hoszuságunkra a sz. Gellérthegyre husvét másod napján mulatozás végett seregleni szokott zarándoklóknak. — Ámbár Bécsben van a dunagőzhajózási társaság kormányja vagy feje — minden esetre még is szükötkés volna, hogy Budapest mint a gőzhajózás szivében s hajógyárdája s teli tanyája helyén legalább egy meghatalmazott s a helybeli és országunk viszonyokban tökéletesen jártas igazgatósági tag laknék folyvást a gyakran előforduló s rögtön elhatározást kívánó tárgyak elintézésére végett, melyek késleltése mostani körülményekben gyakran káros az egész ügyre nézve. Mult naplónkban is érintők már: milly kívánatos lenne minden szempontból, ha a gőzhajózási társaság a budapesti hajóhidat s ezzel a két város közti közlekedés jogát is kibérelné, így a közönség is általános kegyelmessé járás-kelés módra jutna mind hid mind hajók útján, de a társaság sem lenne adózója tovább is a hidhasznosbélőnek, annyi sok visszaadás, gombáskodás s hozavona is megszűnnék, mivel az egész világ ezeltszerűbb méltányosb kezeltetéséről van már előleg is meggyőződve mind a hid mind bármilly hajók általi közlekedésnek, ha t. i. ez a gőzhajózási társaság által intézetnek állandón a lánchid létesítéséig. A lánchid budai zárgátján — mely a közepén aluli dunavízallás szimmetrikéltöz véve is mintegy 62 lábnyi magasságot foglaland el a vízben serényen dolgoznak s tavasz nyiltával hirt szerint folyvást 3 gép lesz foglalatos vele s feltett szándék viz-felületig magasítani azt még az idén. Képzeltetni, milly meglepő ezen, több rendű levert czölpsorral környezett óriási zárgát-ozslop-ürnek 10—11 ölnyi mélyébe tekinteni, midőn a viz kiszivattyúztatik belőle a zárgát őslop tömördeksége onnan leginkább mérsekélhető az ezt nem látottaknak, midőn azt mondjuk hogy egy illy őslop-öböl fenekén alapkö-letétekor a viz alatt 2—3 ölnyre pár ezren tágasan főtünk meg s mint egy roppant templom vagy amphitheatrumban különféle osztályzatú szünyegzett padokban kényelmesen üdögeltünk — az üres s közlekedésre és szertartásra, mint két osztályú posztózt szüles lépesözetre hagyott helyen kívül. — A felső szigetnél terhes szekerek folyvást járnak által a jegen. — Nemz. színházban a nagy hét első napjaiban köv. három jótékony ezélu rendkívüli előadás leend bérletszínéssel: vasárnap mart. 16kán az árvamegyei éhséggel küzdő szegények javára „Don Caesar de Bazan” drama 5 felv.; hétfőn mart. 17kén a pesti jótékony négyelet javára: „Akademia” s egy operai felvonás; kedden mart. 18kán: a pesti kisdokórház javára: Horatiusok és Curatiusok; szomorujáték 4 felvonásban.

Amerika.

Washingtonban a képviselők háza legújabb hírek szerint Oregon-vidék kérdésével foglalkozik, melynek létesítése végett erőyes nyilatkozatok történtek. Az angol lapok igen szomorún értekeznek e tárgy felől, mert világkérdési uralmok Éjszak-Amerikában Texas és Oregon-vidék által tetemes csorbulást szenvedend; az amerikai kormány, a törvények értelmében minden tartományt, melyek az éjszaki szélesség 42° egészen 54° 40' fokáig terjednek, az éjszaki statusok közé akar soroztatni. A választmányi tanácskozások pedig ünnepelesen kijelenték, hogy az 54° 40' lenne azon vonal, melyet az egyesült tartományok Oroszországgal kötött szerződésükben tartományi kiterjeszkedések határpontjául jelölének ki. Oregonban az amerikai telep több

hónap óta ideiglenes kormányt alakított. Törvényhozásukat s igazságszolgáltatásukat kilencz személy kezeli; ezek nem régen olly törvényt hirdettek ki, mely a szesz italárulást tilalmazza. Ezen telep május 1jén Missouriból több oda vándorlandóval fog szaporodni. Mihelyt híre terjedt, hogy Texas bekeblesítettését a képviselők háza törvényesen elfogadja, a republica déli és nyugoti tartományai azonnal a néger kereskedést pártoló tartományokhoz csatlakoztak ezekkel ellenmüködendők; azonban a képviselők ezen intézvénye a tanácsházban keresztül megye? igen kétséges. A dolog lényegében látók szerint a senatus 20 tagja pártolja az elfogadott kérdést, 2 ellene van, nyolczról még nem tudhatni, hova hajlik? A képviselők házának teljes meglepetésére azonban Texas uj elnöke Anson Jones — midőn a bekeblesítés neki hírel adatott, kijelenté, hogy Texas nem egyezendik belé; e miatt sokan kártékony surlódástól tartanak. — Mexicobul érkezett hírek azonosak a már közlöttekkel. S. Anát elfogták, s hóhétkard vagy főben lövetés vár reá; — de ezen hírek forrása sem teljes hitelességű.

Spanyolország.

Bayonnei febr. 22ig terjedő hírek szerint Bur-gosban a carlisták újabb összeesküvése fődöztetett föl, melynek ezélja volt berontani a Castiliába s azt a trónkövetelő számára elfoglalni. A carlisták a pyrenaeusokon innen és tul eleven mozgalmakat fejtenek ki, melyek a személy- és vagyonsértséget veszélyeztetik. Bonet, máskép Tristany több hónap óta Catalniában tartózkodik, hol alattomosan, de még is élénkül izgat az elözött trónkövetelő pártjának erősítésére, s már is hiszik, hogy az első jelle-re zászlója alatt 500 ember jelenhetik meg csatakészen. A vitoriai összeesküvés ezélja is d. Carlos ügve volt, különösen: ennek fiát Izabella királynéval összeházasítani. Az összeeskütek közül 29t fogtak el. — Ezen káros hatásu mozgalmakat többnyire a mostani kormány a következeten visszalepéseinek tulajdonítják, különösen pedig azon hízeltetésnek, melyet a papság iránt mutat. — Az éjszaki tartományokban a papság követséget szándékozik saját kebléből a madridi kormányhoz küldeni, mely a papi jóságoknak visszaadása után a t. e. d. visszaállitását is szorgalmazza. Castillo I. Ayensa febr. 22én mint rendkívülieg felhatalmazott követ utazott el Rómába, hogy a szent székekkel — mintán a papi javak visszaadátást tárgyazó javaslat elfogadattott, az ohajtott kiegyenlített eszközölje.

Portugália.

Southamptonbe érkezett gőzös azon hírt hozá, hogy a portugál királyné febr. 17én egy hercegnőt szült. — A Diario do Governo pedig jelenti, hogy a chinai esászár főbiztosa Ki a macaoi kikötőket a portugál hajóknak is megnyitáta. — A spanyolcortes egyik tagjának legújabb tolvajsága ugy látszik Lissabonban követőre talált egyszinte képviselőházi tagban, ki egy első bíróságú törvényszék előtt hamisításról és szándékos csalásról vádoltott; a kamra e tény fölött közönyösen viseli magát, mi ezen ország súlydó erkölcsiségére mutat.

Anglia.

A „Morning Chronicle” szerint az irlandi majnoothi kath. collegiumra szánt pénzsegély 26 ezer font str. rug, mely az eddigit körülbelül háromszorosan mulja fölül. E fölött Peel az irlandi főpapaknak ígéretet tön, hogy a collegium belügyeibe legkevésbé sem avatkozandik, csupán az eddig minden harmadik évben tartatni szokott vizsgálatok jövöre minden esztendőben fordulnak elő. — s a vizsgálok száma 7rül 10re szaporittatik, kik közt 5 prot. és 4 kath. leend: t. i. a lordkancellár, a queens-bench (királyi szék) főbíráji, Crolly és Murray érsekek s más tekintélyes férfiak.

A felsőházban febr. 24én I. Campbell egy törvényjavaslatot hozott az isteni adó (deadand)-eltörlésről, melyet váltság, vagy inkább engesztelés képen szoktak istennek ajánlani — tulajdonképen pedig a koronának fizetni azok, kik valamely véletlen-okoza szerencsétlenségéből menekültek meg. Ugyanazon nap az alsóházi ülésben Gibson elenzeki számos tagot támogatva Peel finantzerve ellen egy jöbbitványt hozott javaslatba, mely szerint a minisztertől ajánlott czukorvám-egyenlőség, mint ezéllánytalan, mellőzendőnek s helyette némi különbség felállitandónak véleményeztetik. Az indítványzó képviselő nem tartja ugyan azt gazda-

ságosnak a népre, mi egyelőre nyereségesnek mutatkozik a kincstárra. Igaz ugyan, hogy a miniszteri javaslat kedvezőleg hat a nyugotindiai telepek cukorkészítvényeire, de ugyanekkor a jamaicai s más cukorkészítő szigetek hátramarasztól adóztatnak. Peel a jövő évi cukorfogyasztást 200 ezer tonnára (4 millió mázsa) teszi; ha már a javasolt cukorkorvám a gyarmati és idegen cukor közt mászójától 10 shil. jövedelmez, az említett fogyasztási öszszegből a nyugatindiai gyárak nyeresége 2 mill. 300 ezer ft. sterl. rug. mert a nyugotindiai cukor néger rabszolgák által készítették, tehát nem kerül annyiba, mint az angolgyarmatoké, kik arra szabad munkásokat szabott napi díj mellett használnak, így az egyarány behozatali vám mellett gyarmatink a versenyzést ki nem állhatván veszteségesen kényszerítettnek hátravonulni. — James tárgyatottan mutogatta, mikép a cukor-gyárepiletek Braziliában és Cubában csak felét teszik azon költségeknek, mellyek kívántatnak hasonló épületekre Jamaica s egyéb angol gyarmatokban; ha tehát a cubai és braziliai cukor azonos vám alatt esztertik az angol kikötőkbe a gyarmatokéival, ezek bukása mellőzhetetlen. A miniszteri javaslatnak van ezen fölül még azon rosz oldala is, hogy szabad piacot nyitván a néger rabszolgák által készített cukornak, nagyobb ösztönt ad a rabszolga-tulajdonosoknak embertelen keresetmódjok — további még erőlyesb gyakorlatására s így előleik még a remény is, hogy valaha a rabszolgakereskedés a föld gömbjén megszüntethetnek. Több szónok pártoló és czáfólo közbeszóla után a módosítvány mellett 84, ellene 211 nyilatkozott, s így 127 szótöbbséggel maradt a miniszteri javaslat. — Az ezen évre megállapított tengerészeti budget 7,151,555 ft. sterling, tehát 901,335 fonttal több mint tavaly. Uj gőzhajók építetése 108,000 ft. st. ajánlatot meg. A Morning-Herald szerint az angol kormányhoz nyilatkozások érkeztek az iránt, hogy ez a francia, ausztriai, és porosz hatalmasságokkal a megzavart schweizi béke helyreállítása végett együttműködőleg lépjen föl. — Mi gyorsan működik az angol sajtó, kiteszik ebből: Peelenek másházban mondott beszéde, mellyel az általa előterjesztett pénzügytervet kísérte, délután 4 óra 40'kor kezdődött, s 7 óra 55'kor végződött, s már 8 óra 30'kor a "Sun", 10 hasábon közlé azt egész terjedelmében, s az induló gőzkoecik által még azon éjszaka majd fél Angliában olvastatott. A beszéd előadása alatt az érintett lap 9 gyorsíró foglalkodtatott, kik egymást minden 5ik perczen fölvták, szünidő alatt a följegyzeteket tisztázzák s legott sajtó alá küldék, mivel itt nem kell a cenzorral concertatióba eszkeskedni. Febr. 22én Wellington testvére Mornington Károly, más-kép Wellesley meghalt. —

Dublinban febr. 22én a repeal-választmány heves vitatkozásokba bocsátkozott a miniszterség azon terve fölött, mellyel ez az Irlandban felállítandó egyetemeket kíséri. O'Connell kívánja, hogy ezen egyetemek kizárólag kath. irányuak legyenek, s a most fenálló dublini egyetem is a katholicusoknak nyitassék meg. Ezen kívánságnak ellenszegültek Smith O'Brien és Grattan Henry, kik támogatva az „ifju Irlandtól“ melly magát a nagy izagató uralkodása alól mindinkább ügyekszik elvonni, kijelenték: mikép ok a miniszteri terven alapítandó nemzeti nevelési rendszert czélszerűnek, s a kor mostani igényeihez alkalmazottnak látják, ha tehát O'Connell tovább is kimondott kívánata mellett akar maradni, akkor ok kénytelenek lesznek a repeal-egyletből neveiket kitörölni, s Irland jövőjéről más uton gondolkozni. A meghasonlást azonban Mac-Nevin közbeszóla pillanatra megakadályozta s a nevelési kérdést a választmány határozott nyilatkozás nélkül letevé.

Franciaország.

A febr. 24ki követkamrai ülésben Garnier-Pagés sürgette, hogy a spanyol kormány által kívánt három száztöli új kölcsönt a parisi börzén a kormány ne jegyeztesse föl, mivel az ezen kölcsön képviselésére kieresztett statusadossági papirok tökécsített fizetetlen kamatokra alapittatván egyenesen a közönség megesalatasára bocsáttatnának ki. (Ehez a National ezt adja még: Spanyolország már háromszor hirdetett bukást, s most, midőn a még el nem adott papi jóságok visszaadatasát is elhatározza, épen semmi zálog-biztosítékkal nem bír újabb kölcsön-bátorságosításra; közjövödelmei pedig két évre már előleg fölszedetvék.) Az indítványozó —

folytatja: „új kölcsönt akarnak a spanyolok; hogy a kamra ehhez szólhasson, az előzvényeket tudnia kell. 1820 — 1823ig Spanyolország nálunk kölcsönre tett szert; a franciaia töképenzések 150 millió frankot küldöttek is a madridi kormánynak. 7ik Ferdinand restauratiója után Spanyolország fizetésre képtelennek nyilatkozott s a franciaia hitelezők tökécsenek nagy részét, kamatjaikat pedig egészen elveszték“ stb. Hoszszas beszédében előadá, halogy a kamrak ezen újabb kölcsönben megegyeznek, hasonló eset következik majd be; a spanyol kormány t. i. értéktelen papirosai által aranyat és ezüstöt esalogat be; azután pedig papirjait be nem válthatván tökécsensiket juttatja tönkre. Javaslom tehát a kamranak a kért kölcsönpenzt inkább közlekedésinkre, vasutainkra fordíttatni.“ — Lacave-Laplagne pénzügyminiszter adatokra s törvényre hivatkozva kijelenté: mikép a kormány nem akadályoztathatja meg valamely külföldi kölcsön létrejövötelét. Ezen tárgyban többször történt a kamraknál olly értelmű nyilatkozat: ruhátassék fel a kormány hasonnemű kölcsönöket eltíltatható hatalommal, de ez soha sem ad a tott meg neki, a kívánat t e h á t: most e l e n k e z ö l e g i n t é z k e d n i, é p e n r e n d k i v ü l i. Odilon Barrot: „Franciaországna mindaddig, míg börzéje a világ pénzüzetének központja leend — érdekében áll, az a közérkölesiség s vagyombiztosítás végett minden esaló intézkedés előtt zárva tartani.“ — Pénzügyminiszter: „A kamra, mint látszik, valamely nagyszerű intézkedést akar a spanyol kölcsön ellen, tulajdonképen pedig azon erkölestelenséget fogja palástolni, melly titokban hasonló eltíltott jegyekkel még veszélyesebben üzetik. Az indítvány nem annyira czélhoz vezet, mint inkább attól elejtő.“ Batry: „Komolyan vegyük a dolgot, tán középútat is fedezhetünk föl. A feltétlenes tilalomnak lehetnek káros eredvényei, miként az eltíltott nyilvános játszó-házak alattomos játszó-rejt-helyeket nyitottak.“ Garnier-Pagés „Nem kétkedtem, hogy közérköli indítványom a kamra egész figyelmét fölébresztendi, ezért most következő napirendet indítványozok: „A kamra, meggyőződve levén a pártfogásról, mellyel a kormány az uj spanyol statuspapirok kibocsáttatása által veszélyeztetett köz és magányérdekeknek tartozik, napi rendre tér át.“ — Manguin régóta a spanyol pénzügyi kérdéssel foglalkodván, e körül kimerítő adatokat gyűjtött, mellyeket a kamranak bővebb értesítés végett előterjeszhet; most azonban a rögtöni intézkedést nem javasolja. Odilon-Barrot: „kötelessége legyen a miniszterségnek a spanyol kormány nyal értekezni, és mindaddig akadályoztatni a spanyol kölcsönpapiroknak börzébe juthatasát, míg az a hitelezőknek kielégítő garantiát nem ad.“ Guizot: A kamrát e szönyegre hozott tárgy komolyabb oldalára emlékeztetvén nem tartá következetesnek, hogy a spanyol kormány rekesztessék ki azon kedvezvényekből, mikkel egyéb külföldiek megajándékozottatvák (Balról egy szózat: a spanyol kormány tolvajok és rablókból áll.) Egyébiránt a kérdés kimerítő tárgyalására szükségesnek tartja az adatokkall megismérkedést is, mert az elhamarkodást a minó hasznosnak tartják némelleyek, épen olly káros lehet az illetőkre. Erre Odilon Barrot kinyilatkozta: mivel a ministerség nem tartja magát elkészültnek az indítvány fölött kimerítő értekezhetésre, ez okból ok azt bizonyos időre leteszik. Nagy vita támadt: mikor vétessék ismét föl; a nagy többség azonban határozatlan időt jelelt ki. — Villemain lélekbetegecséből tökécselenen fölépült s az akademiánál elfoglala a titoknokságot. — Haytiban sárgaláz ütött ki, melly Thetis francia fregát embereiből jan. 6 — 11ig 12-töt ölt meg. — A febr. 24ki ülésben Rémusat indítványt tön: hogy olly képviselők, kik megválasztatásukkor semmiféle statushivatalban nem voltak — illyet követségök ideje alatt, s még azután egy évig ne vállalhassanak. Olly képviselők pedig, kik azzá megválasztatásukkor valamely hivatalban voltak, csak egy fokkal léptethessenek előbbre; s végre hogy némelley statushivatalokkal a képviselőség öszszeférhetlennek nyilatkozassék. A már hatodizben szönyegre hozatott indítvány ösztályülésben fog tárgyalatni.

Schweiz.

Zürich. A rendkívüli szövetséggyűlést febr. 24kén nyitotta meg legnagyobb esendben Mousson szövetség-elnök, ki előadván e szövetséggyűlést teendőji fontosságát kiemelé, hogy a szövetség-megalapítás óta Schweiz körülményei s helyzete

soha sem voltak olly baljóslatnak. A szövetség jelen állapotára térve, következőleg nyilatkozék: „Ha szabadon szölandok, ez koránsem sértegetési szándékból történik, hanem mivel lehetetlen legyöznöm azon mélyen szomorító fájdalmat, mit bennem hazánk zavart állapota okoz. A schweizi nép közt ki-ütött háborgás első alkalmaul kétségen kül a jezuitáknak theol. tanszékeikbe történt visszahivatásuk szolgált. Már az 1844ki rendes szövetséggyűlés alatt mutatkoztak veszéllyel fenyegető jelenetek, miket némelley frigyes cantonok részint az említett jezuitarendnek egy protestans s kath. hítelekezetből alakult szövetségbeni tulterjesztésében, részint a fő cantonok egyikének politikai működésében hittek rejleni. A keletkezett aggodalmak mind e két szempontból eléggé hűn s világosan vázoltatvák a szövetség gyűlésre meghívó-levélben, melly legbensőbb meggyőződésemet fejezi ki. Ámde azon csilapító szavak pusztán hangzóttak el, Luzernben a megsértett becsület- s igazságérzet győzelmet aratott rajtok. Zürichnek végső frigy- s barátságos lépése is sükertelen volt. Mintha már nem tapasztaltuk volna keserűn, mire vezet az, ha a szövetség egyes részei szorososan s egyedül ahoz ragaszkodnak, mit nekik a szögoru szövetségjog megenged, a nélkül, hogy illyes tetteik következcvcnyit az öszszes hazára nézve figyelembe vennék. E szomorú tapasztaláshoz csatlakoznak a most keletkezett gyászos események is. Egy önhatalmu canton határai a másik canton szabadsergei által legkevésbbé sem helyeselhető módon sértettek meg, s ugyanott a dolgok törvényes folyamának felforgatása is megkísértetett. E vakmerőséget legkevésbbé sem akadályozák, s a vétkecsket legkisebb büntetés sem érte! Szövetséges testületen ennél lehetetlen mélyebb sebet ütni. Ez idő óta fegyverben áll egész Schweiz könnyen kitörhető békeháborítástól tartva. De daczára ezeknek a lázas ingerültség naponként magasb fokra hág, alkalom híjányzik csupán s bármí esekély legyen is ez, valódi beháboru fog kiütni. Ezen fölül több canton öszszeállt nyíltan kimondván, hogy ha a fensőbb szövetségi hatóságok sürgetéseiknek eleget nem teendek — önségelyükre fognak támaszkodni. Minden balsors s esapás közt, mellyek egyes frigytestületet érhetnek, semmivel sem sujthat nagyobb mértékben a mindenható, mint olly szerkezetű anarchiával. Végre a legvirágzóbb cantonok egyikében forradalom utján tették le az alkotványyszerű föhatóságok, minthogy az ezek által tervezett s határozatba ment utasítások a nép egy részének nem voltak i n y é r e; míg más cantonban a közbéke s nyugalom alapjai rendítették meg. Lehet é nagyobb veszély valamely szövetség egyes részeire nézve, mint ha a legfontosb szövetség-kérdések nem az illetők s nem komoly tanácskozás, hanem küléröszak által dönetnek el? bővebben fejtegetni nem szükség. A hazán ütött mély sebek gyógyittatása, a szövetséges cantonok közt meghasonlott béke helyreállítása és szilárdítása most a szövetség föbhatóságának feladata. A többi frigyes cantontul egyedül a kellő eszközök választása s czélszerű foganatba vétele függ. Én egyedül, mint Zürich képviselője szavazandok, ismerem kötelességemet, s egyedi meggyőződésemet háttérbe szoritandom. Isten örködjék felettünk tanácskozásinkban, ki hazánkat az elhatározó pillanatban olly sokszor megszabadítá sat. S most a szövetséggyűlést megnyitottnak nyilatkozatom.“ Első vitatkozási kérdésül Vaadt képviselőinek el vagy nem ismértetése került szönyegre, s mitűn ezt a szabályszerű többség kedvezőleg dönté el, a napitárgy kitüzése jöve tanácskozás alá. Luzern a szabadsergek elleni rendszabályokat ohajtá felvétetni, de kívánatától a jezuitaügy felvételét pártoló többség félszavazattal elmozdítá. E határozat bár magában nem látszik is nagy fontosságúnak, még sem egészen jelenték nélküli. Egyébiránt tökécselenen meg vannak győződve, hogy elkerülhetlen szükség valamit tenni a felingerült kedélyek lecsilapithatása végett. Luzern magais éreznilátszik kellemetlen helyzetét. De történcjk bármí a jezuita kérdést illetőleg, szintolly fontos a tömérdek számu hazaáruási vétekkért elitéltek ügye. Kiki könnyen elgondolhatja fontosságát olly politikai bűnpernek, melly miatt egy alig 100 ezer lakosságu kised tartományban százanként juthatnak koldusbokra a családok, mellyek előbb becsület- tekintély- s jóllétben kitűnő álláspontot foglaltak el polgártársaik körében. Aargauban a naponként szaporodó

száműzöttek pusztá jelenléte mindinkább élesíti a forrongást, Luzernben pedig rokonaik és barátai épen nem lehetnek megelégtelve a dolgok állásával. Hírlik hogy a száműzöttek Luzernbe szándékoznak visszatérni az ottani kormány megbuktatása végett, s hogy Bern cantonban is kiütött a lázadás. Annyi bizonyos, mikép Schweiz minden részeiben tömérdek tűzanyag van izzó félben s itt is ott is könnyen egyszerre lángot vethet, de azért még sem kell a legrosszabbtól rettegni. Mert Schweizban saját magában elég erő van a bármely oldalra támadható anarchia elfojtására; a szövetség felbomlásától vagy az alkotmányos szerkezet tetemes változtatásától legkisebb ok sines rettegni. A béke, habár meg kelle háborítatnia is, csakhamar helyre álland. Ezek a közöns. augs. ujság levelezője nézetei, a kétes jövő majd kimutatandja helyes - vagy helytelenségöket.

Oroszország.

A belminiszter az orosz czár helybenhagyásával minap egy rendelvényt boesátott ki, melly szerint az orosz birodalom tartományiban lakó izraeliták, akár városban, akár falun tartózkodjanak, azon igazgatási s igazságszolgáltatási rendszer alá helyeztetvék az orosz birodalom egyéb vallásfelekezeti polgárával; melly rendelet azoknak eddigi elkülönző magány-rendszabályait megszünteti. Ezen újabb intézvény kötelezése alól kivétlenek: 1) azon izraeliták, kik Rigában s a keleti tenger egyéb tartományiban laknak, minthogy ezek polgári életükre külön szabadtételekkel láttatvák el. 2) A Sziberiában letelepített zsidók, mint külön igazgatási rendszabály alatt léteznek. 3) A Mózes tanához ragaszkodó Karaimok, kik déli Oroszország tartományait lakják. 4) A földműveléssel foglalkozók, kik hasznos törvényekkel már is bírnak. Ezen rendszabály behozatala után az oroszországi zsidók közt többé semmi elkülönző magányhatóságnak fenállnia nem szabad, kahaljaik végkép eltöröltetnek, s minden rendű ügyeik fölött a városi hatóság ítélend, kiknek szoros köteleességül tétetett a városaik vagy tartományaikban lakó zsidókkal családi lajstromot vezetni, mellyben minden egyesnek életmódja s keresete följegyezve legyen; e szerint akarja a kormány a zsidók szünteleni vándorlását s lak-és keresetnőd változtatását megakadályoztatni.

Norvégia.

Christiania febr. 10kén. E napon délután a svéd király a koronahereceg s Oszkár és Gusztáv k. hgek kíséretében indult a storthing-terembe, ezt ünnepélyesen megnyitandó. Ő felsége — daczára a dermesztő hidegnek gyalog ment a kir. palotából az

érintettterembe, az utcák mindenütt tömve voltak öröm-ujongató néppel s az ablakokból szelid arcok mosolygának szerencsekívánólagaz elhaladó királyra. A felállított hadsereg a néppel egyesülve dörögő éljennel kísérte a fejdelmet, s az éljenek vihara csilapultával, a tábort zene hallatá szívmelő néphymnusát. Midőn a szertartási mester jelenté a király közlégését — a társalgási szóváltások azonnal megszűntek, s a komoly férfi arczokat a várakozás élénk vonalmai bélyegzők. A király elfoglalván a trónt, köv. beszédet olvasott föl: „Jó urak, norvégi férfiak! A norvégiai nép, melly boldogult édes atyám igyekezeteit az ország jólléte s boldogsága elősegítésében változhatlan szeretetével s ragaszkodásával kísérte, halája s hűségében mindenidőn tul szárnyalandó emlékéit tévé annak sírjára. Adja a gondviselés, hogy e két testvér ország népeinek közös haszon és bátorság végett egyesülése, mint a koronás elhunytak nagyszerű mive, feleldhatlan maradjon; áraszson a gondviselés e népre s cselekvényeire áldást és sükert mint eddig ugy ezental is. Mint örököse a nagy férfit trónjának s örököse azon kívánságának is, melly vezérirányul a testvérország önállóságát s boldogíttatását tüze ki, legelső kir. kötelességemül tartám azt teljesítésbe hozni, minék foganatósításától őt a halál el-tartóztatá, s ekép az egyesülés némely viszonyainak kiegészítésökül az uniói oklevélben kijegyzett rendszabályok nyomán olly intézkedéseket tétetni, mellyek mindkét nemzet polgári és politikai igényeivel öszhangzanak. Mi azon kölesönös kötelességeket illeti, mellyekkel a két ország egymás iránt tartozik, hogy t. i. olly unio szentesítessék, melly a skandináviai felsziget függetlensége és szabadságaért biztos kezességül szolgáljon, ez mind a két nemzet képviselőinek hazafui közremunkálásuk által maga idejében eszközöltetni fog. Midőn igyekeztem kir. hivatásom teljesítésében jog és igazság vezérelendik, meg vagyok győződve: hogy ekkor Norvégia Rendei azokat valódi hazafui érzelémmel, komolysággal, elhatározott és szilárd közremunkálásukkal fogják segítni, mi nemcsak országunk jóllétére, institútióink s békés haladásunkra nézve kívánatos, hanem polgári társaságunk minden osztályinak szerencséje és gyarapodása követelik azt. Jövönk teli reménnyel s hisszük, hogy a megkezdett unio kívánatos sikerrel végeztetik be. A felvilágosodás jótékonyasága, a socialis erők tökéletes kifejtése s a népszabadság teljes biztosítása leendnek az örökségi javak, mellyeket utóainknak hagyni akarunk. A világosság és béke diadala nem olly fényes ugyan, de tartósb, mint a csatáké, s nem kevésb bátorságot s önmegtagadást kíván.

Miként trónra léptemkor, ugy azután is a külhatalmasságok barátságosan nyilatkoztak. Az ország állapotáról jelentésből meglátandják önök, hogy a közelebbi három évben mit tevének annak jólléte előmozdítására politikai s nemzetgazdasági tekintetben. Azon javaslatok és közlések által, mellyek önök elé fognak terjesztetni, felszólítjuk önöket a nagyszerű munkára t. i. a nép közös jólléte előmozdítására. Midőnekép a norvégiai 11ik országgyűlést megnyitottnak jelentem ki, önökre és munkálkodásaira áldást és sükert kívánva egyszersmind kir. kegyeimről s jóakaratomról biztosítom. Ekkor Due statusminister felolvastván az ország állapotáról jelentést a király következőleg szolt: „Jó urak és norvégiai férfiak! Ez ünnepélyes pillanatban midőn először látom magamat mint királyt a norvégiai nép képviselőitől környezetve, ismétlem azon eskümet, mellyet trónra léptemkor írásban közzétettem. Fogadom és esküszöm: hogy Norvégiát alkotványa és törvényei szellemében fogom kormányozni. Isten engem ugy segéljen! Palsen a storthing elnöke a kir. beszédre röviden, de szívből válaszolt. A királyné, Jenke (Eugenia) k. hgnő Augustz legifjabb k. hg. az ünnepélyt egy esimos izléssel rendezett pahlolyból nézték. A trón és eskübeszéd után ő felsége udvarostul kocsin távozott el. Szertartások végezte után a storthing a királynál, királynénál s koronahgnél udvarolt, az elnökszonokla s ő felségeik szivesen válaszolának. Mind ezt fűszeres ebéd váltá föl, melly alatt az elnök a királyi család egészségeért, a király pedig Norvégia jólléteért emeltek poharat.

Külföldi elegy.

Belgrád, febr. 2. Az uralkodó hgnek értésire esvén, hogy sokan, kik a múlt évi zendülés miatt kemény büntetésre ítéltek — tetteiket megbánák; ezen okból a már kihirdetett ítéletet szelidítette: t. i. azoknak büntetését, kik egész életükre nézve börtönre ítéltének, 12 évre — azoknak pedig kik 12, 10, 8, vagy 5 évre kárhoztattak — 8, 6 vagy 3 évre tétette, s egyszersmind rendelé, hogy nehéz lánczaik könnyebbekkel cseréltesseken föl.

Jaszy jan. 28. 25én nyitattott meg Moldva közönséges gyűlése. Első teendője a fegyveres erőt szaporítani, azután földművelési minisersége állítani; mert ennek szükséges létét már igen is elismerik, általa hozatván létre a hitelintézet mert semmiféle iparág nem emelkedhetik ott, hol a rendes kamatlab 20 pre. mint Moldvában, minthogy a töképezések nagyobb jövedelemmel használhatják pénzüket így, mintha birtokaik javításába fektetnék, hol legfőlebb 7 — 8 pcentet hozna. Választmány neveztetett ki hiteltörvények tervezésére.

21dik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1845.

Engländer H. és társa tisztelettel jelentik, hogy selyemk elme-kendő- és divatszala g-gyárukban már megkezdették a rendes munkálatok, mi által az illető gyártulajdonosak azon kellemes helyzetbe jutottak, miszerint már a legközelebbi Józesef-vásárkor mind a tisztelt közönségnek, mind különösen kereskedési ügyfeleiknek a fönnevezett hazai gyár neműekkel lehetőleg jutányos árért szolgálhatandnak. Nagykereskedési gyárrakhelyök Pesten az új vásártéren Burgmannféle házban vagyon. 3-3

Édes kötelességet hiszek teljesíteni, midőn a hazai ipar körül tapasztalt alapos ismeretekkel páros szakmai képességet nyilvánosan méltányolhatnom alkalom nyílik. Rég szándékoztam egy szeszgyárt állítani, megemlékezve azonban a család számátalan fajairól, mellyeknek főleg ez iparág honunkban ki van tételve, haslasztgatóm tervem létesítését, míg nem rég sikerült t. cz. Streliesker E. ural a tervezett vállalat iránt egyezésre lépnem. Mult évi juliusban kötött szerződésünknel fogva nevezett ur utmutatása szerint hoztam létre mind a gyárépületeket, mind a szükséges gépeket s egyéb benső butorzást; ellenben a vállalkozó ur kötelezé magát, a később netán szükségesül mutatkozó hiányoknak saját költségéni pótlására. E szerencsés egyezés következtében már mult évi novemberben nemcsak a szükséges előkészületek be voltak végezve, hanem azon örömben is részesülék, miszerint a gyármunkálkodás czélszerű kezdetét s zavartalan menetét szemlélhetém. Azóta a munka egyre foly Streliesker ur szakértő kezelése s intézkedése mellett, s gyáram, melly más hasonnemű vállalatok irányában csekélynek mondható, nemcsak a szerződésileg biztosított 40 hanem még ezt is haladva naponként 50 köből (100 pozsonyi méro) burgonyát dolgozik föl olly sikerrel, miszerint e szeszre igen egyszerű gépezet segítségével naponként nem kevésb mint 700 iteze 36-37 foknyi horszeszt (20¹/₂ akónyi 20 fokú égettbor) nyerünk. Ez eredmény láttára nem mulaszthatom el figyelmeztetni a hazai iparbarátokat, ne sajnálják a fáradságot, mibe gyáram megtekintése kerül, hogy meggyőződjenek, miszerint mesterkéletlen gépkészület s czélszerű kezelés mellett képes kívánt sikerrel korszorúzni a vállalkozó fáradozását. Asszonyrét Debreczen mellett jan. 1815 Zichermann Ignáczei mezei gazda. 2-3

Nemzeti színház részéről. A kalács- cukor- és gyümölcs-árulási jog a nemzeti színházban, a többet ígérőnek árverés mellett, 1845. ápril 1től 1846. martius 21ig tehát egy évre, bérbe fog adatni. Az árverésben részt

venni akarók 25 forint pengő bánatpénzzel jövő szombaton, martius 15én, reggel 9 órakor, a nemzeti színház irodájában szivesen láttatnak. A kalács- és cukorárulástól 50 pengő forintnyi, a gyümölcsárulástól 30 pengő forintnyi kezesség fog kívántatni. Pesten, mart. 10kén 1845. Szígligeti nemz. színházi titkoknak.

Jelentés.

A már ugy is eléggé ismertes, hazai szállni savanyvíznek, melly jeles tulajdonságaira nézve a rohi csi savanyvízhez is sokban túlhaladja, fő rakára van Pesten **Torossy János** nagykereskedésében Pesten az aranykéz-utczában a Vadászkiirt-vendégfogadó mellett. 1-3

Hirdetés

A nagyváradi kir. kamrai urodalom részéről f. évi mart. 31én tartandó nyilvános árverés utján következő hasznóvételék, ugyint: 1ör Várad-Várolya városában a Pecezen innen gyakorolható szabad keresmátatási jog. 2or A kóser bormérés. 3or a serlözés és sermés jog. 4er Ugyanott a laporti lisztelő malom. 5ör a mészárszék, mészáros-lakhellyel egyetemben. 6or A várban levő kam. uradalmi pince, e folyó évi november hó 1ső napjától kezdve, három egymásután következő évre a többet ígérőknek haszonbérbe fognak adatni. Bérleni szándékozők az első bérlési tárgyra nézve 140 ft — a 2ra 12 ft — a 3ra 80 ft — a 4re 180 ft — az 5re 100 ft — a 6ra pedig 12 ft pen-

gő pénzbeli folyamatu bánatpénzzel el látva — a fenkített nap délelőtti óráiba Várad-Velenczen. a kir. kinstári kormányzó ügyvédi hivatal irodájában tartandó árverésre ezennel meghivatnak hol a szerződési föltételek előre is megtekinthetők. Budán januar 29. 1845. 2-3

2-3 Árverési hirdetvény.

A nm. m. k. httö-tanácsnak 1844. évtélelő 17kén 4446 szám alatt kelt kegyrendelete következtében, ezennel közhírré adatik: hogy tek. Nográd váruagyben keblezett Kékkő mezővárosában az ottani rem. kath. templom újonnan építtetése iránt, melly czélra a nm. m. k. httö-tanács részéről 17,087 ft 50¹/₁₀ k. p. p. kegyesen megengedtetett; ugyanazon mezővárosban 1845. évi martius 26á nyilvános árcsökkenés fog tartatni.

Kik tehát az említett építést fellátalni szándékoznak, az érintett napon 850 pengő forintból álló bánatpénzzel ellátva megjelenni ezennel felszólítatnak.

A szerződés alkalmával az árcsökkenés utján megállapított kötésbérme száztól tízede biztosíték fejében leszen lefizetendő. A magy. kir. építési főigazgatósg által Budán, mart. 7dikén, 1815

2-3 A nm. m. kir. kinstár kegyes jóváhagyásából közhírré tétetik, miszerint az 1844. évi termésű tarozali, mádi, e tolesvai uradalmi borok f. é. mart. 26kát Tarczalon tartandó nyilvános árverutján a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett eladatni fognak — Kelt Dösgyőrött 1845. év febr. hó 25 k napján